

Dünyadaki Ekonomik İşbirlikleri ve Ütopik Avrasya

Economic Cooperation in the World and Utopian Eurasia

Assoc. Prof. Dr. Hakkı Çiftçi (Çukurova University, Turkey)

Abstract

In the first part of this study, Economic Cooperation and Utopian Eurasia, the main characteristics of the new collaborations in the world, the concept of economic cooperation, the effects of the elements, the economic cooperation, the characteristics of structural adjustment, the global market targets with the economic cooperation, the adaptation possibilities and problems of the economic cooperation will be explained. Based on the Eurasian concept, the basic population, economic structure and development potential of the Eurasian Economic Union will be discussed. In the third and the last part, together with the transformations in the world, which carry the confrontational processes, it will be included in the contemporary communication to achieve the success of the economic cooperation by means of the common communication network and the changes in the areas where the rapid change between the political, economic, cultural, technological and social decision-making centers become up-to-date. the necessity of being equipped with sufficient information about economic associations and developments, the success of the country in the field of economy, the changes and developments occurring in the world will be evaluated in the context of Eurasian economic cooperation and the results and suggestions will be made.

1 Giriş

Dünya ekonomisindeki gelişmeler dikkate alındığında ekonomik işbirliklerine dahil olmadan bugün artık hiçbir ülke kendi iç yapısı çerçevesinde oluşan, sosyo,ekonomik, politik, kültürel, ekonomik gelişmeler ve hatta bilim ve teknoloji ile gelişemez, kendi kendine yeter sandığı bir ekonomi kurup onun dar bilgi ve olanakları çerçevesinde yaşayamaz. Temelleri İkinci Dünya Savaşına kadar uzanan, ancak 1980'li yıllarda teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmelerle adından sıkça söz ettirmeye başlayan Küreselleşme olgusuyla artık, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel olarak bütünleşen ve homojenleşen bir dünya oluşmaktadır. Bu oluşum kendini zaman içinde iki yönde geliştirmiştir. Bunlardan biri; bütünleşme ve tek bir dünya olma amacını gerçekleştirmek için ülkeler arasındaki gümrük tarifeleri ve diğer ticaret kısıtlamalarının azaltılması ve kaldırılmasını öngören GATT Anlaşması tarzı anlaşmalar, yani evrenselleşme, diğeri ise birbirleriyle gerek ekonomik gerekse coğrafi olarak benzerlik gösteren ülkeler arasındaki ticaretin serbestleştirilmesi amacına yönelik ekonomik entegrasyonlar, yani bölgeselleşme hareketleridir. Bulunulan dönemin şartlarına göre küreselleşme, belli bir bölge ve ideolojiyi paylaşan ülkeler arasında olabileceği gibi, her bölgeyi ve ekonomik yapıyı kendisine yaklaştırarak belirli bir sistem ve düzen dahilinde işbirliklerini sağlamaya yönelik de olabilmektedir. Ülkeler, bugün kendilerinden geri olan ülkelere karşı küreselleşmeyi kullanırken, kendilerine ekonomik, teknolojik bakımdan rakip olan kutuplara karşı birleşerek entegrasyonlar oluştur-maktadırlar. Küreselleşme yolunda da bu kutuplar arasında çeşitli temas ve anlaşmalar gerçekleşmektedir. Dünyanın tek süper gücü olan A.B.D. bile, İngiltere veya kendi bölgesindeki ülkelerle kültürel, ticari, ekonomik ve politik işbirliklerine gitme yoluyla yalnız kalmaktan kaçınmaktadır. Aynı zamanda diğer güçlü kutup olan Avrupa (AB) ile ve çıkarlarına uygun kaynakları sağlayacak veya stratejik önemi olan ülkelerle de küreselleşmeye yönelik ilişkiler kurmaktadır. Birbirine zıt gibi gözükse de bu iki gelişim, küreselleşme ve bölgeselleşme; genel görüş itibarıyla aslında birbirinin zıttı değil tamamlayıcısıdır. Bölgesel bir entegrasyona dahil olmak küreselleşme yolunda atılan ilk adımdır (Harman,1996:23).

Bu kapsamda eğitim, bilim ve teknoloji, sanayileşme, ticaret, rekabet ve işgücü piyasalarıyla ilgili politikaların yeniden düzenlenmesi önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışma; dünyadaki işbirliklerinin Avrasya üzerindeki etkilerini ve dünya ülkelerinde ortaya çıkan radikal ekonomik ve teknolojik değişimlerin genel karakteristiklerini irdelemek ve bu kapsamda değişimleri ortaya çıkaran global olguların ve ekonomik işbirliklerinin doğasına yönelik incelemelerde bulunmayı amaçlamakta ve dünyadaki ekonomik birliklerdeki gelişmeler karşısındaki durumu irdelenmeye çalışılmaktadır. Yine, bu kapsamda Avrasya'nın yeni sürece adapte olabilmesi için mevcut sanayi yapısı, bilim ve teknoloji politikası konularında neler yapması gerektiği hususu üzerinde durulmaktadır. Bu yapılırken çoğunlukla global bağlantıları çoğaltacak ekonomik faaliyet alanlarının hangileri olduğu ve bunların mevcut durumlarının bir dökümü yapılmaya çalışılacaktır.

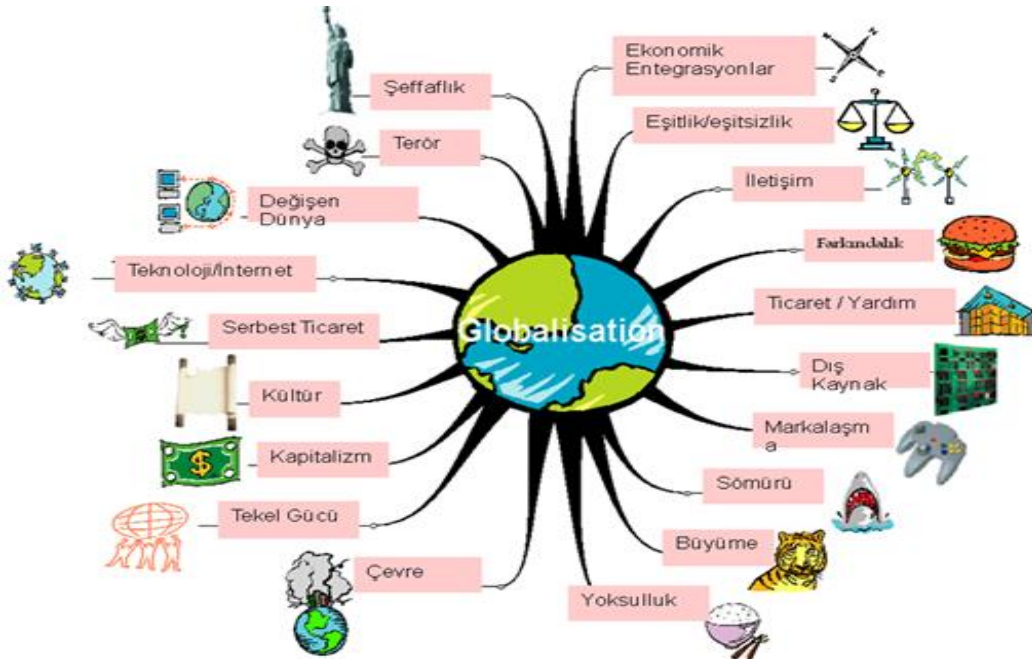
2 Dünyadaki Ekonomik İşbirlikleri

Genel olarak, dünyadaki ekonomik işbirliklerinin politik ekonomik, sosyolojik, kültürel ve teknolojik açıdan yayılması, massedilmesi, benimsenmesi ülkelerin gelişmişliğinin boyutuyla da farklı anlamlar ve katkılar yükleyecektir. Söz konusu ekonomik birleşme hareketlerinden Gelişmiş Ülkelerin ve Gelişmekte Olan Ülkelerin bekledikleri faydalar, karşılaşacakları tehditler, sorunlar ve sonuçları farklı olabileceği gibi, eğer gelişmişlik düzeyleri farklı olan bu ülkeler aynı ekonomik entegrasyon içinde yer alırsa, gelişmişliklerin düzeyiyle alakalı

kazanımları, güçlülükleri ve zayıflıkları da bu katılımdan doğacak sonuç ve beklentiler de farklı olacaktır (Ertürk, 1996: 169). Çünkü Gelişmekte Olan Ülkeler, bu değişime bünyevi olarak güçlü olan gelişmiş ülkelere göre entegrasyonu sanayileşmeyi başlatan bir araç olarak görürken; Gelişmiş Ülkeler, bir çok alanda kaynaklarını tam olarak etkin olarak yerinde kullandıkları için beklentilerinde sanayileşme hızını arttırmak kadar sanayileşmede ulaşılan düzeyi de koruma aracı olarak hegemonik entegrasyona yönelirler (İncekara, 1995:87). Dolayısıyla farklı gelişmişlik düzeyinde bulunan ülkelerin orantısız güç, imkan, fırsat ve kaynak açısından oluşturulacak tehdit ve tehlikelere göğüs germe açısından aynı grup içinde yer alması gelişmişlik düzeyi düşük olan ülkelerin bu durumdan olumsuz etkilenmesine sebep olur (Tuna, 1995: 22).

Ekonomik Entegrasyon kuran blokların genişlemesi, gittikçe daha fazla ülkenin ekonomi alanındaki kapasitelerini birleştirmeleri, ancak blok dışına karşı kendi ortak ticari kurallarını koyarak kendilerini korumaları hem küreselleşmeyi hem de bölgeselleşmeyi birarada sağlayan durumu karşımıza çıkarmaktadır. Post modern politik ekonominin yaşandığı bu dönemde enformasyon teknolojileri devrimi”nin başladığı süreçte yüksek teknolojileriyle beraber oluşan küresel sistemin ekonomi politikasında katma değer ekonomisi yönüyle hem karşılıklı ekonomik bağımlılık hem de karlılık açısından ekonomik birliklerin kurulmasında önemli değişimler meydana gelmiştir: bu değişimin neticesinde jeopolitik olarak doğu bloku çökmüş, soğuk savaş sona ermiş ve tek kutuplu bir dünya düzeni ortaya çıkmıştır.

Dünya, 1980' li yıllarla birlikte enformatik teknolojiler sayesinde her alanda radikal sayılabilecek dönüşümlerle bir hızlanma etkisi yaşamaktadır. 20.yy'dan ve 21.yy 'a doğru kabuksal dönüşüm ünitercilikten, federal konfederal yapılanmalara, merkeziyetçilikten, küresel ve yöresel anlayışa, merkez yönetimden merkez yönlendirime, bürokratik yoğunluktan katılımcılığa, emir ve kontrolden duyarlı ve hesap verebilirliğe, içe bağımlılıktan rekabetçi yapıya, kapalı ve yavaşlıktan açık ve hızlılığa geçiş, riskten kaçıştan riske açık olmaya varana kadar bir çok alanda yeni yapılanmalar ve değişimler. Bu hızlanma etkisi, yeni servet yaratma sisteminin adı olmakta ve ekonomik ilerlemenin kaynağını oluşturmaktadır.(Dura,2000:8).

Şekil 1. Beşinci Küreselleşme Dalgasının Etkileri Kaynakça:

<https://www.toppr.com/guides/economics/globalisation-and-the-indian-economy/globalisation-and-the-indian-economy/>

Bu dönüşümle birlikte ekonomik alanda da yeni servet yaratma sistemi içinde, rekabet etmek isteyen ülkeler rekabet edenlerin temposunda hareket etmeye mecbur olacaklardır. 21.yüzyıl sahnesi birleştirici ve çatışmacı süreçleri de bünyesinde taşıyan dönüşümlerle birlikte, dünyadaki kurulacak ekonomik birlikliklerin verimliliğin ve etkinliğin artırılması ölçütü yanında bilginin ortak iletişim şebekesi kanalıyla politik, ekonomik ve sosyal karar alma odakları arasındaki hızlı değişiminin güncellik kazandığı maliyetleri düşürücü, rekabet güçlerini arttırıcı, fiyatları kontrol edici düzgün işleyen ekonomik yapıya doğru bir perdeyle açılmaktadır. Yeni ekonomik birliklikler, katma değer ekonomileri, maliyet avantajları, yüksek teknolojiler ve bunların etkisiyle ortaya çıkan yeni yaşam stilleri bilgi toplumu ve yeni ekonomi adıyla yeni bir ileri ve yüksek teknolojiye aşına bir toplum biçimini şekillendirmektedir(Şengönül A., İsmail,T 2004:5).

Fonksiyonel Sınıflandırma	Siyasi Sınıflandırma	Yükümlülük Sınıflandırması
Serbest Ticaret Bölgeleri Ortak Pazar Gümrük Birliği	Saf Ekonomik Entegrasyonlar (<i>laissez-faire, laissez passer</i>)	Negatif Entegrasyonlar <i>Yapmama Yükümlülüğü</i>
Sosyo-politik Entegrasyonlara Hazırlık Aşamaları	Sosyo-politik Entegrasyonlar (<i>Küreselleşme</i>)	Pozitif Entegrasyonlar <i>Yapma Yükümlülüğü</i>
Ekonomik ve Parasal Birlik		
Tam Ekonomik Birlik		

Tablo:1. Ekonomik Birliklerin Temel Sınıflandırılması

Tablo:1'de de görüldüğü üzere bu değişim ve dönüşüm sonucunda Serbest ticaret bölgeleri, ortak pazar, gümrük birliği, sosyo-politik entegrasyonlar, ekonomik ve parasal birlik ve tam ekonomik birlik şeklinde bazen de siyasi açıdan yükümlülük sınıflandırılması şeklinde ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve politik birlikler tasnif edilebilir.

Soğuk savaş döneminin ve ulus devletlerin terminolojisi, yeni ekonominin ve bilgi toplumunun şekillendirdiği enformasyon teknolojileri devrimi ile bütünleşen bu yeni küreselleşme dalgasını ve bu dalganın ekonomik, sosyal ve politik yapılar üzerindeki etkilerini açıklamada yetersiz kalmıştır. soğuk savaş döneminin ve ulus devletlerin terminolojisi, enformasyon teknolojileri devrimi ile bütünleşen bu yeni küreselleşme dalgasını ve bu dalganın ekonomik, sosyal ve politik yapılar üzerindeki etkilerini açıklamada yetersiz kalmıştır. Dünyadaki ekonomik birliklerin nüvesi sanayi toplumunun çok boyutluluğu ve çeşitliliği bağımlılığı, bilgi iletişim ve yüksek teknoloji ile insanlığın yenilenmeye benzer biçimde bilgi toplumuyla da bir yenilenme süreci ve katma değer ekonomisi ekonomik birlikleri bazen karşılaştırmalı bazen mutlak üstünlük bazen de faktör donatımı ile rekabet gücünü artırıcı etkiyi apaçık ortaya çıkarmaktadır. Hatta bu sürecin, toplumları sanayi toplumundan çok daha köklü bir değişim, birliktelik, bağımlılık ve dönüşüme uğratması beklenmektedir Şengönül Ahmet, İsmail Tuncer,;2004:161. Ancak, bilgi teknolojisindeki hızlı gelişmelerin, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel alanlarda ne tür değişimler yaratacağını bugünden kestirebilmek güçtür. İki kutuplu dünya düzeni, Tek kutuplu dünya düzeni, Çok kutuplu ya da iki kutuplu dünya düzeni ve buna etki edecek güç merkezleri-ülkeler gibi kategoriler ölçütünde yakın geçmişten bugünüme yaklaşık son yüzyılda 1950-1990 yılları arasında iki kutuplu dünya, Soğuk savaş dönemi - gerginliğe dayalı caydırıcı denge stratejisi, 1990-2018 yılına kadar hegemon - biçimlendirici devlet olarak ABD'nin tartışmasız üstünlüğü öngörülebilir, 2018'den sonra görünürde iki merkezli bir denge stratejisi ABD-ÇİN (uzlaştırıcı-dengeleyici işlev üstlenen güç merkezleri/LATİN AMERİKA-AB-JAPONYA-RUSYA (Avrasya vizyonu-İmparatorluk planları)-HİNDİSTAN), Küresel ekonomi-sosyal liberalizm - uyar denge stratejisi (2018-2050 SÜRECİ).

Bu tematik öğeler çerçevesindeki birlikteliklerden bazıları bölgelere göre sermayenin 20. yüzyılda oluşturduğu küresel boyuttaki önemli yapılanmaları arasında ICC - International Chamber of Commerce (Uluslararası Ticaret Odası) Merkezi Paris 1918, 1945 sonrası IMF -İnternational Monetary Found (Uluslararası Para Fonu) , WB - World Bank (Dünya Bankası), BM-GATT - The General Agreement on Tariffs And Trade (Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması), OECD -Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı) Merkezi Paris 1960, 1970'lerde WEF - World Economic Forum (Dünya Ekonomik Formu), 1994'teWTO -World Trade Organisation (Dünya Ticaret Örgütü) TABD - Transatlantic Business Dialog (Atlantik ötesi Sermaye Diyalogu)1995 TAFTA - Transatlantic Free Trade Agreement/NTM - New Transatlantic Marketplace (Atlantik Ötesi Serbest Ticaret Anlaşması) TEP - Transatlantic Economic Partnership (Atlantik Ötesi Ekonomik Ortaklık) 1998 bulunmaktadır. Avrupa'da: Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA), Avrupa Birliği (AB), Kuzey Avrupa Ülkeleri Topluluğu (NC), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi (KEİB), Bağımsız Devletler Topluluğu ve Baltık Gümrük Birliği (BDT). Asya'da: Güney Doğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Körfez İşbirliği Konseyi (GCC), Mısır, Suriye Ürdün ve Lübnan arasında ekonomik ve siyasal amaçlı (MAŞREK). Amerika'da: Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (LAFTA 1980 sonrasında LAIA adını almıştır.), Cartagena Anlaşması ile 1969'da kurulmuş olan (AND Paktı), Merkezi Amerika Ortak Pazarı (CACM), Karayip Ülkeleri Topluluğu (CARICON), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Brezilya, Arjantin, Paraguay ve Uruguay arasında 1991'de imzalanan (MERCOSUR). Afrika'da: Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), Merkezi Afrika Gümrük ve Ekonomik Birliği (UDEAC), Fas, Tunus ve Cezayir arasında kurulan Siyasi ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (MAGREB). Bu bağlamda konuya ilişkin analizlerin ve politik, ekonomik, sosyolojik, kültürel ve teknolojik birlikteliklerin çeşitli boyutlarda sürdürülmesi ve değerlendirilmesi gerekliliğinden söz edilebilir. Çalışmamız bu alandaki analizlere bir katkıda bulunabilmek üzere Avrasya'da oluşan birlikteliğin önemini kavranılmadığı ve ihmal edildiği kanaatiyle Ütopik Avrasya bu birlikteliğin içinden adeta cımbızla çekilerek alınmıştır(İyibozkurt,2001:89).

3 Dünyadaki Ekonomik Birliklerin Etkileri

Günümüzde globalleşmenin önemini ve gerekliliğini anlayamamış ülkeler kendi pazar payını daha düşük maliyetlere, daha çok deneyime, daha iyi ürünlere ve tüketicilere daha fazla değer sunan rakiplerine karşı kaybetmek zorunda kalmaktadır. işte böyle bir rekabetin çarkları arasında ezilmemek ve hatta başarıya ulaşabilmek

için çağdaş gelişmeler hakkında yeterli bilgi ile donatılmış bulunmak zorunludur. Artık bir ülkenin ekonomi alanında başarıya ulaşması da, dünyada meydana gelen değişme ve gelişmeleri çok iyi izlemesine bağlıdır. Bu bağlamda, bugün artık hiçbir ülke kendi iç yapısı çerçevesinde oluşan, bilim ve teknoloji ile gelişemez, kendi kendine yeter sandığı bir ekonomi kurup onun dar bilgi ve olanakları çerçevesinde yaşayamaz. Ekonomik birlikler ile dünya ile bilgi alışverişine girmek, onlarla ekonomik ilişkiler kurmak zorundadır. Bir ekonominin öteki ekonomilerle kuracağı ilişki geçmiş yıllarda bile karmaşıktı. Günümüzde bir ülkenin ekonomi alanında başarıya ulaşabilmesi için dünyayı, dünyada meydana gelen değişme ve gelişmeleri çok iyi izlemesi, onları öğrenmesi, hatta sağlıklı tahminlerde bulunarak gerekli tedbirleri zamanında alabilecek bir uyanıklığa, bilgiye sahip olması zorunludur. Bu bütün yenilikleri devamlı olarak yakından izlemekle mümkün olabilir(Karluk,1991:37).Ekonomik birlikliklerin ve bölgesel oluşumların küreselleşmeye bir alternatif olmadığı ve küreselleşmeyi besleyen yapılar olduğu konusunu kısa bir iki bilgi ile sunuşu tamamlayabiliriz. Post modern politik ekonomi ya da enformatik gelişmelerin hızla yaşandığı beşinci küreselleşme dalgası diye adlandırılan döneme varıncaya kadar son iki asır teknoloji, ekonomilerin büyümesi ve toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde güçlü bir araç rolünü üstlenmiştir(Yıldız, Ş. &Künü, S. 2018:612.. Ekonomik birliklerde ekonominin, kurumların ve kişilerin amaçlarına uygun düşmek şartıyla, yeniliğe dönüştürülmüş her teknolojik aşama, toplumlara sağladığı faydalar, hız ve esneklik açısından oluşturduğu avantajlar sayesinde karşı çıkanları olsa bile, yine de içinde doğduğu toplumu veya sektörü etkilemiş ve de önemlilik derecesine bağlı olarak uluslararası bir yayılma etkisi göstermiştir(Tekeoğlu, 1993:13}. Özellikle post modern politik dönemde, teknolojinin etkisi ekonominin her sektör alanında daha çok artmış gözükmektedir. Günümüz gelişmiş sınai toplumlarında ortaya çıkan ancak gelişmekte olan ülkelerin de kayıtsız kalamadığı hızlı teknolojik gelişmeler, üretim sistemlerinde ve ekonomik yapıların güçlenmesinde köklü bir değişime neden olmuştur. Teknolojinin massedilmesi, yayılması bilim ve ileri teknolojiye dayalı yöntemlerin üretim süreçlerine uygulanması ülkelerin kaynak dağılımı ve kullanımı, etkinlik, verimlilik, karlılık ile tercihlerini olduğu kadar, toplumsal sınıfların yapılarını ve bölüşüm ilkelerini de dönüştürmektedir. üretim sistemi, planı, denetimi, yönlendirilmesi, organizasyonu ve iş örgütlenmesinde ortaya çıkan yeni oluşumlar. emek-sermaye ilişkileri. para-kredi mekanizmaları. pazar yapısı ve rekabet biçimleri ile devletin rolü ve dünya ekonomisiyle birleşmenin globalleşmenin aldığı görünüm. bu değişim sürecinin oldukça geniş bir alanı içine aldığını göstermektedir (Eser, 1993:36). Post modern politik ekonomi diye adlandırılan beşinci küreselleşme dalgasında bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, patentler, markalar, araştırma ve geliştirme, yeni ve ileri bir toplumsal dönüşüme geçişin temellerini de oluşturmakta ve “bilgi toplumu” olarak nitelendirilen yeni bir toplum yapısının nesnel koşullarını hazırlamaktadır. Yeni ekonomi alanında bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler sadece üretim sistemlerini değil, bölüşümü, dağıtımı, üretimi, tüketimi, yatırımı ve bir toplum düzenini oluşturan tüm kurumsal yapıları, toplumsal ilişkileri, kültürel, süreçleri, sistemi ve yapıyı, siyasal sistemleri, ekonomik yapı, süreç ve sistemleri de köklü değişikliğe uğratmaktadır. Bütün bu gelişmelerin temelinde de teknolojinin yeni biçimi, bilgi tabanlı yeni enformatik teknoloji bulunmaktadır. Bu devasa etkileri de beraberinde getirmektedir (Mcpherson, M. A., Michael, R. R., &Margie, A. T., 2001:657. Bu etkilerden başlıcaları; dinamik, statik, en çok kayırlan ülke ve fiyat sadakati şeklinde kendini göstermektedir. Dinamik Etkiler olarak; Dünyadaki Ekonomik Entegrasyonların, ülkelere sağladığı statik etkiler dışında verimliliğin artması, rekabetin artması (rekabet diğer taraftan kalkınma ve ileri teknoloji kullanımını teşvik eder.), kaynakların kullanımı ve etkinliği açısından pazarın genişlemesi sonucu ortaya çıkan ölçek ekonomilerinden faydalanma, rekabet ve genişleyen pazarın yatırımcılar için cazip hale gelmesi sonucu yatırımların artması, pozitif dışsal ekonomilerin oluşması (genellikle kamu kesiminde, herhangi bir iktisadi birim, üretim faaliyetleri sırasında, maliyeti içinde yer almayan ekonomik faaliyetin sonuçlarından yararlanmasıdır.), verimlilik, rantabilite ile üretim faktörlerinin serbest dolaşımı sonucu kaynak etkinliğinin sağlanması(Entegrasyon içinde emek ve sermaye gibi üretim faktörlerinin serbestçe dolaşması, ekonomide kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlar.), Döviz tasarrufu yaratması. iyi ikili siyasi ilişkiler, coğrafi yakınlık, ortak bir sınır, küçük ekonomik ölçek ve ticarete açıklık şeklinde sıralanabilir (İncekara, 1995: 54). - Statik Etkiler olarak ekonomik yapı ve teknolojinin değişmediği varsayımında, üretim faktörlerinin yeniden dağılımından doğacak etkilerle ilgilidir.(Ertürk, 1996: 217). GATT’ın bu konudaki prensibi, üye ülkeler arasındaki anlaşmazlık durumunda sert ticari önlemlere başvurulmadan arabuluculuk yolu ile dünya ticaretini serbestleştirmek ve refahı arttırmak olmaktadır (Seyidoğlu, 1993: 410). GATT çerçevesinde üye ülkelerin tamamını kapsayan ve tarife oranlarını aşağı çekmeyi hedefleyen görüşmeler, diğeri ise bölgesel entegrasyonlar yoluyla söz konusu bölgedeki ülkeler arasındaki kısıtlamaların kalkması ancak üçüncü ülkelere yeni kısıtlamaların getirilmesi şeklindedir. Eğer GATT üyesi ülkeler dış ekonomik ilişkilerde krize girmişlerse, kota uygulamasına başvurabilirler. Ancak “bu uygulama geçici olmak zorundadır ve amacına ulaştığında da bırakılmalıdır” ibaresi yer almaktadır (Ertürk, 1997: 181). 1980’li yılların başında teknoloji alanındaki hızlı gelişmelerle ortaya çıkan küreselleşme, kendini İkinci Dünya savaşı sırasında ideolojik bazda göstermeye başlamıştır. Savaş sonrasındaki süreçte ise, dünyadaki Komünizm tehdidi, Avrupa’nın tekrar sömürge imparatorluklarına dönmesini engellemiştir. 1940’lı yıllarda Komünizm’in Doğu Avrupa ve Çin’de kurulması ve Sovyetler Birliği ile birleşmesi, “Küresel Komünizm” karşısında Kapitalizmin de küreselleşmesi sorununu ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde A.B.D. için dış ekonomik büyüme, iç ekonomik büyümeden daha önemli bir hale gelmiştir. Küreselleşme yolunda atılan adımlardan GATT (Gümrük Tarifeleri Ticaret Genel Anlaşması) – Bretton Woods Sistemi II. Dünya Savaşı’ndan

önce ortaya çıkmakla birlikte, dünya ticaretini serbestleştirmek amacıyla başlatılan girişimler savaş sonrasında daha da hızlanmıştır (Thurow, 1997: 98).

4 Avrasya Ekonomik Birliği

Bugün gelişmiş ülkelerin dünya ekonomik hasılasından, pastasından aldıkları pay; ABD %24.32, Kanada %2.9, Meksika % 1.54'tür. 510 milyonluk nüfuslu Avrupa'da Almanya %4.54, Fransa %3.26'dır. Şimdi bir tarafta ABD, bir tarafta Avrupa, bir tarafta Çin nüfusu yaklaşık 2 milyar civarındadır. Çin 1 milyar 300 milyon nüfusa sahip. Avrupa 510 milyon, ABD 320 milyon nüfusa sahip. Bu 2.100 milyonluk ülkeler dünya gelirlerinin çoğunluğuna sahipken, geriye kalan 5 milyarlık nüfus da arta kalanla yetinmek zorunda. 18 trilyon Dolar ABD, 11 trilyon Dolar Çin, 4.4 trilyon Dolar Japonya, 3.4 Almanya, İngiltere 2.9 trilyon dolar, Fransa 2.4 trilyon dolar sahibidirler. Türkiye 850 milyar dolar 1 trilyon dolara bile sahip değil. Bu hali ile ülkemiz dünyada ekonomik büyüklük olarak 17. sırada yer almaktadır. (Çiftçi, 2018:17). 4324 bin kilometre karelik alanı bulunan Avrupa; 9826 bin kilometre karelik ABD, 9706 bin kilometre karelik alanda Çin, 17098 bin kilometre karelik alanda Rusya, Eski Doğu Bloku 23574 bin kilometre karelik alanda, Avrasya Birliği 20000 bin kilometre karelik alanda Türk Birliği 10581bin kilometre karelik alanda, Turan Birliği ise 16697bin kilometre karelik alanda ve Ütopik Avrasya 54759 bin kilometre karelik alanda 4 milyar 620 milyon insanı barındırırken, Avrupa 506 milyon 913 bin kişi, ABD 320 milyon, Çin 1 milyar 357 milyon, Rusya 141 milyon 423 bin kişi, Avrasya 183 milyon 319 bin kişi, Türk Birliği 141 milyon 284 bin kişiden, Turan Birliği ise 395 milyon 844 bin kişiden müteşekkil. Nüfus ve alan itibarıyla bölgenin ne kadar büyük öneme sahip olduğunu açıkça göstermektedir (Sümer, 2018:5).

Avrasya Ekonomik Birliği Anlaşması 29 Mayıs 2014 tarihinde Beyaz Rusya, Kazakistan ve Rusya liderleri tarafından imzalanmış ve 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ermenistan 2 Ocak 2015, Kırgızistan ise 6 Ağustos 2015 itibarıyla Birliğe katılmıştır. Birliğin fikir olarak Sovyetler sonrasında söz konusu ülkeler arasında ticari, ekonomik ve siyasi birliği sağlamak üzere gündeme geldiği, bu aşamada gümrük birliği ve ekonomik işbirliğini temel alan ve 2018 itibarıyla 5 ülkenin üye olduğu bir yapı olduğu görülmektedir. Parasal birlik ve benzer konuların ise zamana yayıldığı anlaşılmaktadır. Birlik diğer örneklerde olduğu gibi esas olarak malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbest dolaşımı ilkesine dayanmaktadır. Ayrıca, ulaştırma, endüstri, tarım, enerji, dış ticaret, yatırım, gümrükler ve makroekonomik politikalarda ortak politika izlenmesini öngörmektedir (RTİB; 2018:2).

Üye Ülkeler	Katılış Tarihi	Nüfus(milyon)	Milli Gelir(Dolar)	Yüzölçümü
Rusya	1 Ocak 2015	144	1,5 trilyon	17 milyon
Beyaz Rusya	1 Ocak 2015	9	54 milyar	207 bin
Kazakistan	1 Ocak 2015	17	160 milyar	2 milyon
Kırgızistan	12 Ağustos 2015	6	7 milyar	199 bin
Ermenistan	2 ocak 2015	3	11 milyar	29 bin

Tablo 2. Avrasya Ekonomik Birliği Üyeleri **Kaynakça:** Rus Türk İşadamları Birliği (RTİB), 2018 Raporu, 2.11.2018 Sayı:D-1-2018

Birlik fikri ilk olarak Kazakistan Cumhurbaşkanı Nur Sultan Nazarbayev'in 1994 yılında Moskova'da yaptığı bir konuşmada gündeme gelmiştir. Birlik 183 milyonluk bir nüfus potansiyelini ve 2017 nominal rakamlarıyla yaklaşık 1,7 trilyon dolarlık bir milli gelir potansiyelini barındırmaktadır. Satın alma gücü paritesi (PPP) ile bakıldığında ise söz konusu Birlik yaklaşık 4,5 trilyon dolarlık bir büyüklüğe ulaşmaktadır.

5 Sonuç

Dünya ile bilgi alışverişine girmek. onlarla ekonomik ilişkiler kurmak zorundadır. Bir ekonominin öteki ekonomilerle kuracağı ilişki geçmiş yıllarda bile karmaşıktı. Bugün böyle bir ilişki daha karışık, daha büyük bir bilgiyi gerektiren bir niteliğe sahip olmuştur. Günümüzde bir ülkenin ekonomi alanında başarıya ulaşabilmesi için dünyayı, dünyada meydana gelen değişme ve gelişmeleri çok iyi izlemesi ve doğru ekonomik birlikler içerisinde yer alması ile mümkün olabilecektir (Söylemez Alev S.; 2004:32).. Dünya ülkeleri, gözler önünde hızla global ekonomi düzenine doğru ilerlerken. Avrasya da bu gelişmelerden soyutlanmamalıdır. Bunun için de Avrasya ekonomisinin dünya ekonomisine entegre olma kararını bütünleşme bakımından bir yandan globalleşme hareketlerinin içinde yer alması ve . diğer taraftan da ekonomik güç odakları ile ticari ilişkilerini sürdürmesi ve dünya ekonomik entegrasyonu hareketine tam katılma iradesi doğrultusunda eğitim ve haberleşme altyapısı ile işgücü piyasası başta olmak üzere ekonomik ve sosyal altyapıda devletlerin ekonomideki rolü ve organizasyon yapısında köklü değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Dünyanın ağırlık merkezi doğuya doğru kayarken Uzakdoğu'dan esen sert rüzgarlar eşliğinde dünya yeni bir düzleme oturmakta ve bu düzlemde dünyadaki iktisadi ve politik gelişmeler, önümüzdeki 10-15 yıllık perspektifte ABD'nin politik ve iktisadi alandaki başat rolünü Çin'e devredeceğini, Hindistan ve Rusya'nın da Avrupa Birliği'nin etki gücüne erişebilecek bir potansiyele vurgu yapmaktadır. Avrasya Ekonomik Birliği bu kurulan birlikler içerisinde Ekonomik büyümeyi artırmak, bölgesel kalınmayı sağlamak, endüstriyel çeşitliliği artırmak

gibi amaçlar ve yüklendiği politik, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik açıdan belirgin olarak öne çıkmaktadır. kurulacak dengeler açısından dünyanın ekonomisine barındırdığı potansiyelleri itibariyle pozitif bir dışsallık sağlayacak hem Avrasya Ekonomisi kalkınacak hem de bu kalkınma dünyanın ekonomisine de olumlu katkıda bulunacaktır..

Kaynakça

- Dura, C. (2000). "Yeni Dış Ticaret Teoriler: Genel Bir Bakış", E.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:16, 1-16.
- Ertürk, E.(1996); "Uluslararası İktisat", 1.Baskı, Ekin Kitabevi, İstanbul, 1996 ss:3-7
- Harman, B(1996).,"Uluslararası Ekonomik Sistemi Biçimlendiren Yeni Olgular ve Türkiye'nin Uyum Sorunları", Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana,1996, ss.18-23
- İncekara,A.(1995); "Globalleşme ve Bölgeselleşme Sürecinde NAFTA ve Etkileri", İTO Yayınları, Yay.No:1995-14, İstanbul, 1995.
- İyiboğurt, E. (2001). "Uluslararası İktisat: Teori-Politika-Uygulama", Ezgi Kitabevi Yayınlar, Bursa, s.9
- Karluk, Rıdvan; Uluslararası Ekonomi, 3.Baskı, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Mcpherson, M. A., Michael, R. R., & Margie, A. T., (2001)."International Trade and Developing Countries: An Empirical Investigation of The Linder Hypothesis", Applied Economics, Cilt: 33, Sayı: 5, ss. 649-657.
- Seyidoğlu, Halil; Uluslararası İktisat, 9. Baskı, Güzem Yayınları, İstanbul, 1993.
- Söylemez Alev S.:(2004) "Küreselleşme, Yapısal Dönüşüm ve Büyüme: Bilgi Göstergeleri Işığında Türkiye Açısından bir Değerlendirme", Ekonomik Yaklaşım, 15(51), ss.32-64.
- Sümer,K.K; 2018, Türk Dünyasının Ekonomik Gelişimi ve Türk Devletleri ve Halkları Arasında Ticari Perspektifler, Antalya Türk Dünyası Araştırmalar Kongresi
- Şengönül Ahmet, İsmail Tuncer;(2004) "Dış Ticaret Politikaları ve Uzun Dönem Büyüme", Ekonomik Yaklaşım, 15(52-53), ss.161-184.
- Tekeoğlu Muammer;(1993) "İktisadi Düşünceler Tarihi", Çukurova Üniversitesi, Adana,
- Thurow, Lester C(1997).; "Kapitalizmin Geleceği", 1. Baskı, Sabah Yayınları, İstanbul, 1997
- Tuna, Y.(1995), "Dünya'da Globalleşme Eğilimleri ve Dengeler" Süreç Özel Sayı, ss.17-18, İstanbul, 1995.